

VI. Usługi

7. Rozwój turystyki na świecie

Turystyka w życiu człowieka

- Potrzeba poznawania odmiennych kultur oraz poszerzania wiedzy o otaczającym świecie kształtowała się i nasilała wraz z rozwojem cywilizacyjnym – ludzie już od starożytności wędrowali w różnych celach (w tym turystycznych).
- Postęp technologiczny szczególnie związany z pojawianiem się nowoczesnych środków transportu, sprawił, że wyjazdy turystyczne możliwe są dla wszystkich i cieszą się coraz większą popularnością.
 - Największy rozwój turystyki – nasilenie się ruchu turystycznego nastąpił w drugiej połowie XX wieku.
 - Obecnie podróże stanowią nieodłączny element życia wielu mieszkańców Ziemi i wpływają na różnorodne dziedziny naszego życia oraz gospodarki.

Rozwój transportu lotniczego daje możliwość dotarcie praktycznie do każdego zakątka na świecie, nawet do tak małych wysp, jak Kandholhu wchodząca w skład archipelagu Malediwów.

Pojęcia: turystyka i turysta

- **Turystyka** – to zjawisko społeczne, polegające na odbywaniu podróży w celach poznawczych, rozrywkowych, wypoczynkowych, leczniczych lub związanych z kultem religijnym, bez podejmowania pracy zarobkowej i osiedlania się.
- **Turysta** – to osoba przybywająca do kraju (lub jakiegoś miejsca w przypadku turystyki krajowej), który nie jest krajem ich stałego miejsca zamieszkania, w jakimkolwiek celu, z wyjątkiem wykonywania w tym kraju odpłatnie zawodu i w której to spędza on przynajmniej 1 dzień.

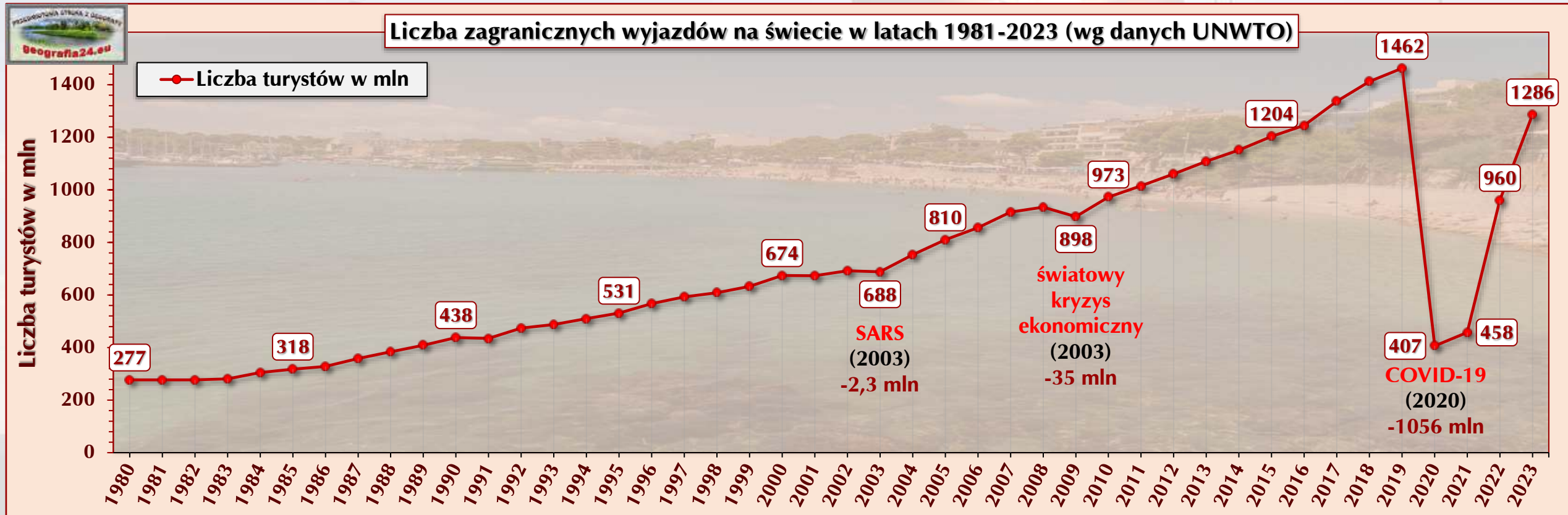

Rozwój turystyki

- Turystyka na skalę masową zaczęła się rozwijać drugiej połowie XX wieku.
- W 1950 r. w międzynarodowym ruchu turystycznym uczestniczyło ok. 30 mln osób,
 - w 2000 r. już aż 674 mln,
 - w 2019 roku – 1462 mln (historyczny rekord),
 - w 2020 r. – 407 mln (spadek w ciągu roku o 1,1 mld osób – skutek COVID-19),
 - w 2023 r. – 1286 mln (odrobiono znaczna część strat spowodowanych pandemią).
- W 2030 roku szacuje się, że będzie w nim uczestniczyło około 1,8 mld osób.

Liczba zagranicznych wyjazdów na świecie w latach 1981-2023 (wg danych UNWTO)

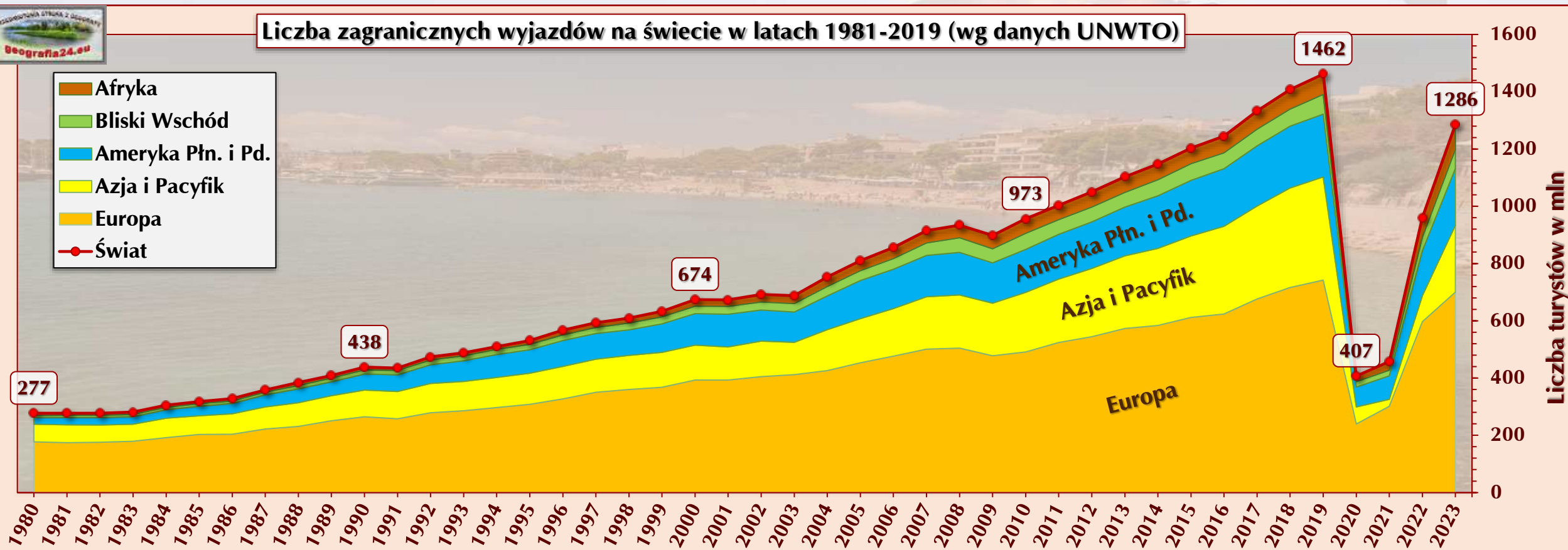

Ruch turystyczny wg regionów na świecie

- W **światowym ruchu turystycznym** najważniejszą rolę odgrywają mieszkańcy:
 - **Europy** (54,5% ruchu turystycznego; ich udział ostatnio nieco się zwiększył),
 - **Azji i Pacyfiku** (18,2%; po latach wzrostu pandemii – ostatnio znaczenie spadło),
 - **Ameryki Północnej i Południowej** (15,4%; udział na podobnym poziomie),
 - **Afryki** (5,2%; udział w ciągu ostatnich 10 lat niemal się nie zmienił),
 - **Bliskiego Wschodu** (6,8%; udział w ostatnich latach uległ zwiększeniu).

Liczba zagranicznych wyjazdów na świecie w latach 1981-2019 (wg danych UNWTO)

Wpływ pandemii SARS-CoV-2 (COVID-19) na światową turystykę

- W 2020 r. wskutek wystąpienia pandemii COVID-19 światowy ruch turystyczny załamał się.
 - Ruch turystyczny stał się w wielu przypadkach niebezpieczny lub trudne było zachowanie wszelkich środków bezpieczeństwa (to zniechęcało).
- Na świecie nastąpił, nigdy wcześniej nie notowany, spadek liczby podróży turystycznych wynoszący około 72% w stosunku do poprzedniego, 2019 roku.
 - Dla przykładu w samym kwietniu i maju 2020 r. globalny ruch turystyczny spadł o około 98% (większość kurortów na świecie została zamknięta).
- Pierwsze ożywienie w ruchu turystycznym zanotowaliśmy w czerwcu oraz lipcu 2020 r.
 - Niestety we wrześniu większość obiektów, ze względu na wystąpienie "drugiej fali pandemii", ponownie się zamknęła.
- Ruch turystyczny wyraźnie "odżył" w 2022 i 2023 r.
 - Przyszłość (stan na marzec 2024 roku) jest dość optymistyczna – być może w tym lub kolejnym roku pobijemy rekordowy, przed pandemiczny 2019 r. (do końca 2023 r. odrobiliśmy już 88% strat).

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

1. Wzrost zamożności obywateli niektórych państw.

- Istnieje bardzo silna współzależność między stopniem rozwoju gospodarczego państw (w wyjazdach turystycznych, zwłaszcza zagranicznych, zdecydowanie dominują ludzie bogaci) a tzw. stopniem aktywności turystycznej społeczeństw (odsetkiem mieszkańców danego kraju wyjeżdżających na wakacje) – najaktywniejsi turystycznie są:
 - z narodów europejskich: Niemcy, Szwajcarzy, Anglicy, Niderlandczycy, Włosi, Skandynawowie oraz Polacy;
 - spośród narodów innych kontynentów: Amerykanie, Australijczycy, Japończycy i obywatele Korei Południowej.
- Wpływa ponadto na zwiększenie przeciętnej długości trwania życia ludzkiego, co powoduje wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w pełni sprawnych fizycznie i umysłowo (często dysponujących znacznymi środkami finansowymi), którzy po przejściu na emeryturę intensywnie wykorzystują czas wolny na podróże.

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

2. **Wydlużenie czasu wolnego od pracy** (m.in. wolne soboty, dłuższe urlopy).

- Niniejsze kwestie zależą od polityki społecznej danego państwa.
- Obywatele Malty i Austrii dysponują najdłuższymi urlopami wypoczynkowymi.
 - W ciągu roku przysługuje im razem ze świętami 38 dni płatnych i wolnych od pracy.
- Dość długo w Europie mogą odpoczywać jeszcze mieszkańcy Polski i Grecji (37 dni).

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

3. **Rozwój transportu** – w szczególności lotnictwa.

- Spowodował on wzrost szybkości i komfortu oraz bezpieczeństwa podróży.
- Bardzo duże znaczenie miało obniżenie kosztów transportu, zwiększające masowość turystyki:
 - W przypadku linii lotniczych duże znaczenie miało pojawienie się tzw. tanich przewoźników lotniczych.
- Obecnie turyści najczęściej poruszają się:
 - na relatywnie krótkich trasach autokarami i samochodami osobowymi,
 - na dalszych trasach pociągami i samolotami,
 - w podróżach morskich promami pasażerskimi i luksusowo wyposażonymi statkami,
 - na miejscu – innymi, tańszymi środkami lokomocji:
 - np. rowerem, motocyklem czy kajakiem.
- Rozwój miast sprawiły, że nieodzownym warunkiem regeneracji sił psychicznych i fizycznych człowieka stały się tzw. weekendowe wyjazdy wypoczynkowe mieszkańców poza strefy miejskie.

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

4. Ograniczenie formalności związanych z podróżami do innych krajów, np.:

- upadek ustroju komunistycznego w Polsce i innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej;
 - zmiana ustroju politycznego po 1989 roku przyczyniła się do zwiększenia swobód obywatelskich, w tym prawa do swobodnego podróżowania;
- otwarcie granic dla mieszkańców Unii Europejskiej;
- wprowadzenie euro w niektórych krajach Unii Europejskiej.

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

5. Chęć poznania innych krajów, narodów, ich obyczajów, zabytków i często imponujących współczesnych osiągnięć.

- Poszerza się ona w miarę wzrostu poziomu wykształcenia i rozwoju kultury.
- Od starożytności zdawano sobie sprawę z tego, że podróżowanie poszerza światopogląd i wzbogaca wiedzę.
- Potwierdza to stara chińska maksyma: **“lepiej raz zobaczyć niż sto razy usłyszeć”**.
- Podróżowanie przyczynia się do wzajemnego poznawania się ludzi, do lepszego zrozumienia oraz nawiązywania przyjaźni między narodami.
- Zmniejsza to, w pewnym stopniu, ryzyko konfliktów – turystyka stanowi więc czynnik politycznej integracji świata.

Dziki zakątek – gdzieś na świecie

Karnawał w Rio de Janeiro

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

6. Polityka państw.

→ **Liberalizacja przepisów celno-wizowych, intensywna reklama walorów turystycznych przyczyniły się w wielu krajach do wyraźnego wzrostu zagranicznej turystyki przyjazdowej a tym samym do rozwoju danego kraju.**

Do USA bez wizy

Od 11 listopada 2019 r. Polacy będą mogli podróżować do USA w celach turystycznych i biznesowych na okres do 90 dni bez ubiegania się o wizę.

VISA WAIVER PROGRAM*

- kraje europejskie uczestniczące w programie Visa Waiver, który pozwala na przyjazd do USA na 90 dni bez wizy
- kraje UE poza programem

*Poza mapy: Australia, Brunei, Chile, Islandia, Japonia, Korea Półd., Nowa Zelandia, Singapur, Tajwan.

Zródło: Departament Bezpieczeństwa Krajowego Stanów Zjednoczonych

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

7. Koniunktura na świecie.

- Kryzys i związane z tym problemy finansowe danego kraju ograniczają rozwój turystyki:
 - np. **kryzys gospodarczy w latach 2008-2012** w strefie EURO (oraz na świecie), a w szczególności w Grecji, Hiszpanii i Włoszech – państwach o dużym znaczeniu turystyki.
 - W Polsce w 2012 r. spowodował on upadek wielu biur podróży.
- Największy jednak kryzys miał miejsce w 2020 r. w wyniku **pandemii SARS-CoV-2**.
 - Doprowadził on do załamania się ruchu turystycznego (niemal wszyscy touroperatorzy zanotowali straty; większość państw udzieliła wsparcia firmom branży turystycznej).

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

8. Reklama oraz zróżnicowanie oferty turystycznej.

- Obecnie katalog oferty turystycznej biur podróży zapewnia szerokie możliwości na spędzenie wolnego czasu.
- Duże znaczenie ma obecnie łatwość dotarcia do odbiorcy poprzez:
 - liczne oddziały biur podróży,
 - reklamę w środkach masowego przekazu,
 - Internet.

Czynniki wpływające na rozwój turystyki

9. Konflikty zbrojne.

- **Konflikty międzynarodowe i wewnętrzne** przyczyniają się do gwałtownego załamania przyjazdów turystycznych do danego regionu czy kraju.
- Przykładami mogą być:
 - stan wojenny w Polsce,
 - konflikty zbrojne w Iraku i Afganistanie,
 - wojna domowa w b. Jugosławii,
 - dążenia narodowo-wyzwoleńcze w krajach Afryki Północnej: Egipcie i Algierii (w okresie “wiosny arabskiej”).
 - konflikt żydowsko-arabski w Palestynie.
- Do ograniczenia ruchu turystycznego przyczynić się też mogą:
 - **terroryzm**, np. zamachy terrorystyczne Al-Kaidy, dżihadystów, Państwa Islamskiego i innych radykalnych organizacji,
 - **brak poczucia bezpieczeństwa** związany z np. napadami rabunkowymi,
 - **zagrożenie epidemiologiczne**, np. **epidemie SARS i ptasiej grypy** w krajach Azji Południowo-Wschodniej, **eboli** w Afryce oraz **pandemii SARS-CoV-2** na całym świecie,
 - **klęski żywiołowe**, np. tsunami, z 2004 r. w Indonezji,
 - **zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego**.

Zamach terrorystyczny w Tunezji w 2015 r. przyczynił się do spadku turystów odwiedzających te państwo. Do niedawna kurorty turystyczne były stosunkowo bezpiecznymi miejscami, wolnymi od zamachów.

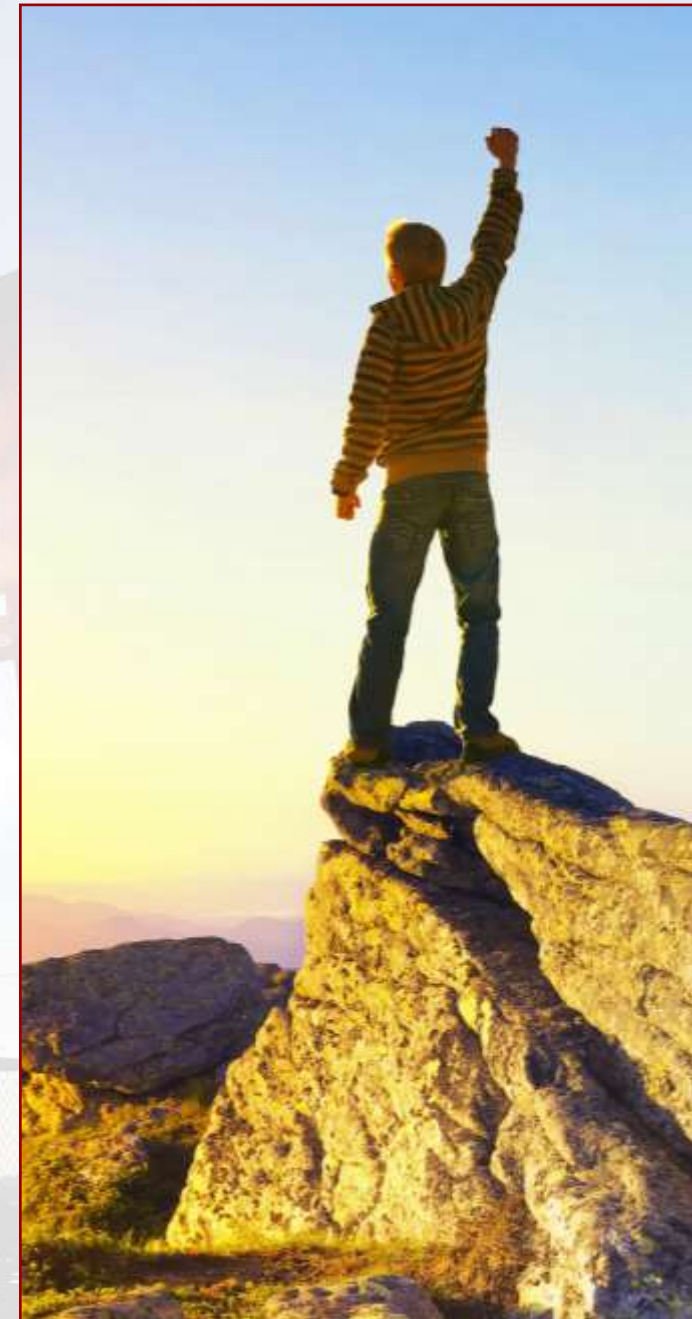
Rodzaje turystyki

- Obecnie istnieje kilka powszechnie używanych **klasyfikacji turystyki**.
- Złożoność tego zagadnienia powoduje jednak, że każda z nich odnosi się tylko do konkretnego czynnika,
- np. środka transportu, miejsca zakwaterowania czy czasu wyjazdu.

Kryterium klasyfikacji	Rodzaje turystyki
Zasięg przestrzenny	krajowa, zagraniczna (międzynarodowa)
Czas trwania	krótkoterminowa (trwająca do trzech noclegów) i długoterminowa
Środek transportu	piesza, rowerowa, samochodowa, autokarowa, kolejowa, wodna, promowa, lotnicza
Zakwaterowanie	hotelowa i parahotelowa (kempingowa, apartamentowa)
Czas wyjazdu	urlopowa, letnia, zimowa, świąteczna, wakacyjna, weekendowa
Forma organizacji	zorganizowana (świadczą je biura podróży) i niezorganizowana (organizatorem jest sam turysta)
Rodzaj środowiska	wiejska (agroturystyka), miejska, podmiejska, górską, nadmorską, na obszarach chronionych
Uczestnicy turystyki	dzieci, młodzieży, emerytów, studentów mieszkańców miast, wsi ludzi bogatych, zdrowych, niepełnosprawnych
Powszechność uczestnictwa	masowa (popularna) i kwalifikowana
Wykorzystany sprzęt turystyczny	rowerowa, żeglarska, kajakowa i narciarska
Finansowanie uczestnictwa	komercyjna (koszt pokrywany przez uczestnika) i socjalna (z częściowym lub całkowitym dofinansowaniem np. pracodawcy)

Rodzaje turystyki wg celu podróży

- W geografii najczęściej stosowanym kryterium podziału jest główny **cel podróży**.
- Na tej podstawie wyróżnia się zwykle turystykę:
 - **poznawczą** – polegającą na zwiedzaniu miejsc oraz poszerzaniu wiedzy, obejmuje: **turystykę przyrodniczą, krajoznawczą, kulturową, lingwistyczną, wolontariuszy**;
 - **wypoczynkową (urlopową)** – obejmującą wyjazdy rekreacyjne (bierny wypoczynek),
 - specyficzną odmianą jest **agroturystyka (wiejska)** – związana z wypoczynkiem na wsi,
 - **zdrowotną (lecniczą)** – obejmującą wyjazdy do uzdrowisk w celu polepszenia stanu zdrowia (np.: **turystyka spa, medyczna i uzdrowiskowa**),
 - **biznesową** – podróże służbowe, szkolenia połączone z wypoczynkiem w gronie współpracowników lub partnerów w interesach (turystyka targowa, korporacyjna i kongresowa i motywacyjna),
 - **handlową (zakupową)** – rozwijającą się na granicach i w strefach wolnocłowych i występującą w sezonie dużych przecen w sklepach (wyprzedaży),
 - **kongresową (konferencyjną)** – obejmującą różnego rodzaju zjazdy, seminaria, szkolenia i kongresy – uczestnikami są zwykle osoby pracujące,
 - **sportową** – w celu czynnego uprawiania sportu lub udziału w zawodach sportowych,
 - **pielgrzymkową (religijną)** – to wędrówki wynikające z motywów religijnych,
 - **kulturoznawczą** – obejmującą odwiedzanie miejsc ważnych ze względów kulturowych (wystawy, targi), artystycznych (festiwale) i historycznych,
 - **rodzinną (towarzyską)**,
 - **kwalifikowaną (wyspecjalizowaną)** – związana ze sportem wyczynowym.

Turystyka poznawcza

- **Turystyka poznawcza** – ukierunkowana jest na rozwój wewnętrzny turysty i dzieli się na:
 - **turystykę krajoznawczą** – w celu zwiedzenia wybranego miejsca w kraju (łączy ona w sobie cel poznawczy, edukacyjny i rekreacyjny),
 - **turystykę przyrodniczą** – zorientowana na poznawanie, obserwowanie i podziwianie walorów przyrody:
 - **geoturystyka** – ukierunkowana na zwiedzanie i poznawanie obiektów przyrody nieożywionej (góry, wybrzeża, wodospady, wulkany, jaskinie),
 - **turystyka ornitologiczna** – polegająca na obserwacji ptaków,
 - **turystyka polarna** – obejmującą swoim zasięgiem obszary polarne,
 - **turystyka safari** – podziwianie świata zwierząt na terenie Afryki (Kenia, Uganda, Zimbabwe, Tanzania, Botswana, RPA, Namibia,
 - **ekoturystyka** – odwiedzanie miejsc słabo poznanych,
 - **turystykę kulturową** – ze względu na możliwość zwiedzenia miejsc i obiektów o wartości historycznej, kulturalnej i artystycznej; w jej obrębie wyróżniamy następujące odmiany: **etniczna**, **festiwalowa**, **“fanoturystyka”**, **kulinarna**,
 - **turystykę lingwistyczną** – występuje w przypadku, gdy głównym celem wyjazdu jest chęć nauki języka obcego,
 - **turystykę wolontariuszy** – związana jest z uczestnictwem w nieodpłatnej pomocy i dobrowolnym działaniu na rzecz innych osób.

Turystyka poznawcza i jej część - geoturystyka

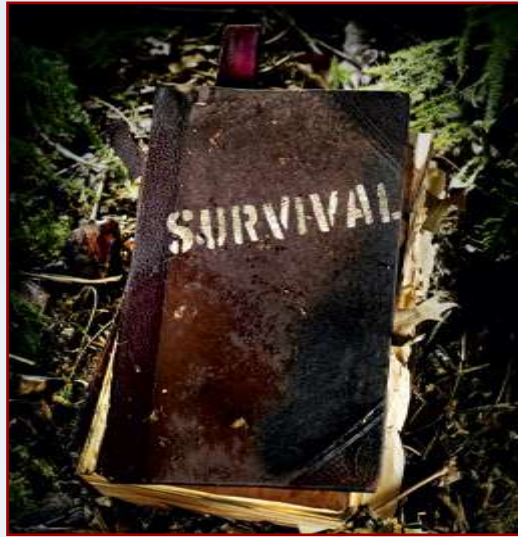
Turystyka wypoczynkowa

- **Turystyka wypoczynkowa** – celem wyjazdu jest bierny wypoczynek;
- jest ona często określana wyrażeniem “**3S**” od angielskich słów: **Sun** (słońce), **Sea** (morze), **Sand** (piasek);
- w jej obrębie wyróżniamy następujące odmiany turystyki wypoczynkowej:
 - **agroturystyka (turystyka wiejska)** – oznaczająca wypoczynek na terenach wiejskich,
 - **morska** – odbywająca się na wybrzeżach lub na wodach pełnego morza (na statkach, promach i jachtach morskich),
 - **rozrywkowa** – ukierunkowana na zabawę, np. w *Disneylandzie*,
 - **handlowa (turystyka zakupowa)** – w której głównym celem jest nabycie określonych towarów (np. w centrach handlowych i obiektach usługowych),
 - **clubbing (turystyka zabawy)** – to wszelki udział w zabawach klubowych, występujący przede wszystkim wśród młodzieży,
 - **erotyczna (seksoturystyka)** – obejmująca różnorodne wyjazdy związane z nawiązywaniem bliskich kontaktów seksualnych.

Turystyka kwalifikowana

- **Turystyka kwalifikowana** – stanowi specyficzny rodzaj aktywnego wypoczynku.
- Wymaga ona od turysty m.in.:
 - odpowiedniej kondycji,
 - określonych umiejętności,
 - odpowiedniego przygotowania,
 - bardzo często także specjalistycznego sprzętu.
- Turystykę kwalifikowaną uprawiać można:
 - indywidualnie i zespołowo,
 - w grupach nieformalnych i zorganizowanych,
 - niekiedy w połączeniu z elementami współzawodnictwa.
- Obejmuje m.in.:
 - **turystykę pieszą (nizinną i górską), rowerową (kolarską), narciarską, jeździecką (konną), żeglarską, nurkową, kajakową, motocyklową, speleologiczną (jaskiniową), przygodową (tzw. podróż w nieznane), survival i wspinaczkę wysokogórską.**

Atrakcyjność turystyczna

- **Atrakcyjność turystyczna** – decyduje w znacznej mierze o liczbie przyjazdów do określonych państw czy regionów.
- Składają się na nią:
 - **walory turystyczne** – pełnią rolę zachęty do przybycia potencjalnego turysty,
 - **infrastruktura turystyczna** – zapewnia turyście łatwe przybycie i komfortowy pobyt.
- Największym zainteresowaniem turystów cieszą się zwłaszcza miejsca, w których oba te czynniki są dobrze rozwinięte.

Dubaj w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, położony nad Zatoką Perską

Walory turystyczne

- **Walory turystyczne** – wyjątkowo atrakcyjne dla przyjezdnych elementy środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, dzielące się na:
 - **walory przyrodnicze**, do których zaliczamy:
 - w obrębie **turystyki masowej**, np. tereny górskie, morze i jego brzeg, wody śródlądowe i inne tereny atrakcyjne krajobrazowo;
 - w obrębie **turystyki kwalifikowanej**, np. ścianki skalne dla turystyki wspinaczkowej, jaskinie dla speleologii, wody dla wędkarstwa i żeglugi oraz zbocza dla lotniarstwa;
 - tym samym ważnym elementem w obrębie tych walorów są odpowiednie warunki:
 - rzeźba terenu, klimat, zbiorniki i ciekły wodne, stopień czystości środowiska naturalnego, obszary chronione, obiekty naturalne (np. jaskinie);
 - **walory pozaprzyrodnicze** (zwane **walorami kulturowymi**),
 - w obrębie **turystyki masowej**, np. obiekty typu: zabytki, miejsca kultu religijnego, centra handlowe, wykopaliska archeologiczne, imprezy kulturalne;
 - w obrębie **turystyki kwalifikowanej**, np. specjalistyczne muzea.

Chiny – kraj posiadający prawdopodobnie każdy walor turystyczny

Wola Park – hipermarket w Warszawie, przyciągający turystów z całej Polski.

Infrastruktura turystyczna

- **Infrastruktura turystyczna** – wpływa na atrakcyjność danego obszaru poprzez różne obiekty i urządzenia turystyczne:
 - **baza noclegowa** – zaspokaja potrzebę snu,
 - np. hotele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska, kempingi, pola biwakowe, kwatery, pokoje turystyczne, ośrodki wczasowe, kolonijne i szkoleniowo-wypoczynkowe;
 - **obiekty gastronomiczne** – zaspokaja potrzeby żywieniowe turystów, np. restauracje, bary, kawiarnie, puby, herbaciarnie, pijalnie, smażalnie;
 - **baza towarzysząca** – podnosi atrakcyjność oraz zapewnia bezpieczeństwo, poprzez:
 - **urządzenia turystyczne**, np. kąpieliska (baseny), kolejki linowe, wyciągi narciarskie, trasy turystyczne, lodowiska, boiska i wypożyczalnie sprzętu turystycznego,
 - **urządzenia paraturystyczne** obejmujące:
 - **infrastrukturę techniczną**, np. sieć wodociągowa i kanalizacyjna,
 - **infrastrukturę społeczną**, np. placówki służby zdrowia i kultury;
 - **infrastruktura komunikacyjna** (dostępność turystyczna) – zapewnia dojazd do danego regionu turystycznego oraz dogodnie poruszanie się po nim, obejmuje ona wszelkiego rodzaju ciągi komunikacyjne i urządzenia, np. drogi, koleje, lotniska.

Przestrzeń turystyczna

- Turysta przybywając w określone miejsce znajduje się w **przestrzeni turystycznej**, oczekując od niej spełnienia ściśle określonych potrzeb w zależności od rozwoju cywilizacyjnego danego państwa.
- S. Liszewski wyróżnia różnie stopniowo zmieniane **podprzestrzenie turystyczne**:
 - **eksploracji turystycznej** (występuje na początku),
 - **penetracji**,
 - **asymilacji**,
 - **kolonizacji**,
 - **urbanizacji** (ostateczny etap).
- Odpowiadają im różne formy zagospodarowania – inwestycji turystycznych:
 - od minimalnej ingerencji człowieka w środowisko – **przestrzeń eksploracji**, np. wysokie góry czy plaża,
 - do wielkich kompleksów turystycznych z towarzyszącą im zabudową mieszkalną – **przestrzeń urbanizacji**.
- Rodzi to określone skutki w przestrzeni.

Pojemność turystyczna

- **Pojemność turystyczna** – określana jest przez **pojemność bazy noclegowej, gastronomicznej, infrastruktury towarzyszącej**, występującej w danej miejscowości (regionie turystycznym).
- Warunkuje ona maksymalną liczbę turystów mogących równocześnie korzystać z poszczególnych urządzeń, nie powodując zarazem zmniejszenia zakresu poziomu podaży usług turystycznych oraz nie przyczyniając się do dezorganizacji życia społeczno-gospodarczego.
- Przy obecnym poziomie rozwoju techniki pojemność turystyczną można łatwo zwiększyć, budując nowe, coraz wyższe hotele, autostrady, wyciągi narciarskie i inne.

Chłonność turystyczna

- **Chłonność turystyczna** – określa maksymalną liczbę turystów, którzy jednocześnie mogą przebywać na danym obszarze, nie powodując dewastacji i degradacji środowiska naturalnego.
- Niemożliwe jest zwiększenie chłonności turystycznej.
 - **Niewzięcie pod uwagę tej prawidłowości powoduje**, że dochodzi do przeciążenia środowiska naturalnego a tym samym jego **dewastacji** - w konsekwencji następuje obniżenie jakości przestrzeni turystycznej.
 - Bardzo dobrze tę prawidłowość widać już w niektórych wysokogórskich regionach turystycznych, na przykład w Alpach.
 - W Polsce obserwuje się to od wielu lat w Tatrach, gdzie firmy turystyczne i miejscowa ludność w dalszym ciągu dąży do nowych inwestycji w Tatrzańskim PN i na jego obrzeżach.

Kolejka na Giewont

Wejścia turystów do jaskiń są ograniczane – ustalana jest liczba turystów mogących wejść w określonym czasie, przy założeniu aby ich obecność nie doprowadziła do zniszczenia obecnych tam form (w jaskiniach aby formy krasowe mogły istnieć musi być ściśle określona temperatura i wilgotność).

Ekoturystyka

- Wiele państw na świecie stosuje w turystyce **zasadę zrównoważonego rozwoju**, rozwijając tzw. **ekoturystykę**, która powinna przyczyniać się do ochrony środowiska naturalnego, zapewniać satysfakcję turystom i przynosić długoterminowe korzyści lokalnej gospodarce.
- Zasada umiaru i pewnego ograniczenia w korzystaniu przez turystów z dóbr przyrody daje korzyści przez długi czas.
- Pozwala ona na zachowanie walorów środowiska, czego nie czyni turystyka masowa nastawiona na szybki zysk.

Sposoby zmniejszenia nadmiernego ruchu turystycznego

→ Sposobem na zmniejszenie nadmiernego ruchu turystycznego są:

→ **różnego rodzaju ograniczenia,**

→ np. jaskinię Raj może zwiedzać ok. 500 osób na dobę w okresie od połowy stycznia do listopada,

→ **wymogi,**

→ np. odpowiednia liczba miejsc noclegowych, kempingów czy toalet.

Park Narodowy Uluru (Ayers Rock) w Australii

Ayers Rock jest ogromnym monolitem, widocznym z bardzo daleka, uznawanym przez Aborygenów, rdzennych mieszkańców Australii, za miejsce święte. Aby uchronić tę górę przed nadmierną penetracją turystyczną, zbudowano w odległości 19 km od niej pełną atrakcji turystycznych miejscowość wypoczynkową Yulara. Turyści są zawożeni pod monolit autokarami i zwiedzają go tylko pieszo pod opieką strażników parku. Zarówno liczebność grup, jak i dostępność różnych tras jest ściśle regulowana.

Tłok w miejscach atrakcyjnych turystycznie nasila się podczas wakacji i tzw. długich weekendów. Na przykład 14 sierpnia 2011 r. na teren **Tatrzańskiego Parku Narodowego** weszło 40 tys. osób, spośród których aż 13 tys. przybyło nad Morskie Oko. W całym 2016 roku w Tatry wybrała się rekordowa liczba turystów – 3,5 mln (0,3 mln więcej niż w 2015 r.).

Monokultura turystyczna

- **Monokultura turystyczna** – obejmuje sytuacje w których gospodarki są uzależnione od ruchu turystycznego.
- W krajach takich często udział turystyki w tworzeniu PKB wynosi ponad 20% (duży odsetek osób pracuje w turystyce).
 - “Turystyka” jest w takich krajach zwykle głównym i często jedynym, liczącym się produktem eksportowym.
- Sytuacja taka nie jest korzystna, ponieważ niespodziewane wydarzenia mogą spowodować upadek firm z branży turystycznej, co z kolei w sytuacji dużego znaczenia turystyki w państwie, może prowadzić do bardzo poważnego kryzysu w państwie (możliwość załamania się gospodarki).
- Przykłady państw: **Makau, Malediwy, Seszele, Antigua i Barbuda, Aruba, Brytyjskie Wyspy Dziewicze i Vanuatu.**

Male diwy ze stolicą Male (na zdjęciu – mieszka tu nieco ponad 100 tys. osób) – jedno z typowych państw, charakteryzujące się monokulturą turystyczną. Znaczna część tego małego niespełna 400 tysięcznego państwa pracuje w sektorze usług związanym z turystyką, zapewniającego blisko 30% produktu krajowego brutto. Corocznie odwiedza ten kraj około 1,5 mln. turystów, generując przychody na poziomie około 3 mld dolarów.

Pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki

Wpływ rozwoju turystyki na gospodarkę

Skutki pozytywne

- powstawanie nowych miejsc pracy przy obsłudze ruchu turystycznego (np. w hotelach, restauracjach, firmach przewozowych)
- pobudzenie gospodarki spowodowane inwestycjami w infrastrukturę wymuszonymi przez ruch turystyczny
- zwiększenie dochodów krajów odwiedzanych przez turystów – dochody z turystyki są ważnym składnikiem w budżetach krajów basenu Morza Śródziemnego

Skutki negatywne

- hamowanie rozwoju gospodarczego regionu poprzez ochronę obszarów atrakcyjnych turystycznie (np. ograniczenia dotyczące budowy zakładów przemysłowych)
- przewaga ofert pracy sezonowej, niezapewniającej źródła utrzymania przez cały rok
- zmniejszenie dochodów państw, których mieszkańcy licznie wyjeżdżają za granicę (wydawane przez nich pieniądze zostają poza granicami kraju)
- wysokie ceny towarów, usług i nieruchomości w miejscowościach atrakcyjnych turystycznie (wydatki mieszkańców tych regionów są większe niż osób zamieszkujących inne części kraju)

Pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki

Wpływ rozwoju turystyki na społeczeństwo

Skutki pozytywne

- poszerzenie wiedzy o odwiedzanych krajach i regionach (m.in. ich dorobku kulturowym, zwyczajach), a także zdobywanie doświadczeń oraz uczenie się języków obcych
- zwiększenie dostępu miejscowej ludności do imprez kulturalnych organizowanych dla turystów
- zwiększenie komfortu życia mieszkańców (infrastruktura techniczna rozwijana na potrzeby turystów służy także miejscowej ludności; bez ruchu turystycznego wciąż brakowałoby tam np. dróg czy kanalizacji)

Rozwój ruchu turystycznego spowodował, że nawet na niewielkich wyspach, takich jak SaintBarthelemy (Małe Antyle), powstały lotniska. Inwestycje tego typu służą również lokalnej społeczności.

Skutki negatywne

- ztracanie odrębności kulturowej będącej walorem turystycznym danego regionu w wyniku wzmożonych kontaktów miejscowej ludności z przyjezdnymi
- na obszarach gdzie rozwija się turystyka masowa rozwijają się różne patologie społeczne, np. wzrost przestępczości, alkoholizmu i narkomanii oraz hazardu a także prostytucji

Pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki

Wpływ rozwoju turystyki na środowisko

Skutki pozytywne

- ochrona obiektów atrakcyjnych turystycznie i ich okolic (tworzenie parków narodowych, rezerwatów itp.)
- szczególna troska o środowisko mająca na celu zachowanie atrakcyjności turystycznej poszczególnych miejsc, która przejawia się m.in. zakazem lokalizowania przedsiębiorstw zanieczyszczających środowisko, a także promowaniem ekologicznych środków transportu

W szwajcarskim kurorcie Zermatt ze względów ekologicznych jedynymi dozwolonymi środkami transportu są pojazdy z silnikami elektrycznymi.

Skutki negatywne

- przeobrażenie i degradacja krajobrazu spowodowane dużym nasileniem ruchu turystycznego i rozwojem infrastruktury turystycznej (np. zagospodarowanie wybrzeży morskich)
- zastępowanie naturalnej roślinności terenami użyteczności publicznej (np. parkami, polami golfowymi)
- wzrost ilości zanieczyszczeń związany z zaspokajaniem potrzeb bytowych turystów (np. większe ilości ścieków komunalnych i śmieci)
- większe zużycie wody, szczególnie niebezpieczne w państwach, w których występuje jej deficyt (np. w krajach basenu M. Śródziemnego)
- tworzenie gęstej zabudowy, często niedopasowanej do krajobrazu oraz tradycyjnych budynków

Częstym zjawiskiem “bezmózgowych” turystów jest pozostawianie tzw. “petowiska”. Co więcej tak bez wątpienia także rozpoznać turystów z Polski, Rosji i krajów, gdzie poziom kultury w tym względzie jest niski.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -